



Masia de Santa Magdalena o de Faia

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Ctra de Bagà a Gisclareny. PK.3, passat el túnel de St. Joan hi ha trencall a la dreta que ho indica
Emplaçament	Al costat de la Torre de Faia
Alçada:	925

Coordenades:

Latitud:	42.26502
Longitud:	1.82375
UTM Est (X):	402990
UTM Nord (Y):	4679872

Classificació

Número de fitxa	08093 - 5
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Modern Contemporani
Segle	XVIII-XX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Fa poc s'ha esfondrat la coberta principal i alguns murs presenten importants patologies, filtracions i humitats
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIN. 927-MH, R-1-51-5498 Decret 22/04/1949 BOE
Número inventari	Si. IPA 3342
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	002401500DG08A

Fitxes associades:

[Torre de Faia](#)

Autoria de la fitxa

Pere Cascante i Torrella

Data de registre de la fitxa:

dj., 24/10/2019 - 02:00

Descripció

Antiga masia de Santa Magdalena de Faia annexa a tramuntana de l'antic castell i torre defensiva. Està formada per una estructura de planta rectangular allargassada i composta per una planta baixa, dues plantes pis i unes golfes amb coberta a dues vessants de teula ceràmica àrab i amb el carener paral·lel a la façana principal orientada a migdia i separades per forjats de fusta. La distribució de les obertures de les façanes respon amb una disposició neoclàssica molt ordenada i geomètrica. La façana sud es resol mitjançant quatre finestres rectangulars a la planta baixa, i primer pis així com també una galeria porticada a l'extrem de més a llevant realitzada per quatre arcs de mig punt damunt columnes i pilars quadrangulars. La façana s'estructura en diverses crugies que estan separades per pilastres de maó ceràmic donant-li un ritme i horitzontalitat al conjunt. La façana de llevant coincideix amb el pinyó del tester de la casa i té una disposició més desordenada a base de dues finestres rectangulars a la planta baixa, dues finestres rectangulars i una balconera al primer pis i una darrera a nivell de golfes. Cada planta resta separada per un ràfec o cornisa de dues filades de maó disposades de cantó formant "dent de serra". A la part de més a tramuntana hi ha embeguts els vestigis de l'antiga sala o "domus" deixant visible l'alçada i pendents originaris de la seva coberta. En aquest cos s'hi obren quatre obertures allindades i desiguals. La façana nord, on hi ha la porta d'entrada té una composició molt similar a la façana principal a base de tres portes i tres finestres rectangulars de les mateixes característiques que la resta d'obertures. L'aparell i fàbrica constructiva són amb murs de maçoneria de carreus mal treballats i escairats, units amb argamassa de calç llevat de les cantoneres, bastiments i ràfecs de coberta que són amb maó ceràmic. Cal destacar la presència de pilars de maó que s'alternen amb les finestres del primer pis de la façana sud i amb unes característiques a l'estil neoclàssic. Interiorment es distribueix mitjançant una planta baixa emprada com a quadres i estables per als animals coberta amb forjats de fusta que recolzen damunt de pilars de maó ceràmic i en el que hi ha l'accés a la planta primera on hi trobem la sala, la cuina i les habitacions principals de la casa. A la sala d'estar encara es conserva la llar de foc amb la campana o escó en forma oval. El paviment és de maons ceràmics de 15 x 15 cm i la coberta és de revoltos de maó ceràmic que descansen damunt bigues i cavalls de fusta. La cuina conserva encara els fogons i part de la pica de l'aiguamans. La resta d'estances estan molt reformades.

Observacions:

La masia té les característiques pròpies de les construccions de l'era neoclàssica i industrial alternant la pedra i els maons ceràmics. Amb tot sembla que incorpora elements d'un edifici més antic que va quedar completament emmascarats per les noves reformes. Es tracta d'una masia que guarda moltes semblances amb altres masies d'època neoclàssica situades al Barcelonès i Garraf destacant-ne sobretot Can cabanyes i la torre Lluch de Gavà.

Història

Aquest castell d'origen alt medieval hauria dominat part de la vall del Bastereny comunicant-se amb la xarxa de castells que hi havia a la zona com a punt clau de control de la vall i del camí de Gisclareny i dels vilatges del seu voltant. El lloc de Faia ens apareix documentat per primera vegada el 973 quan un tal

Fredoveia i el prevere Duran donen al monestir de Sant Llorenç, un alou situat al terme del Puig al lloc de Faia establint un pacte d'us defruit de la propietat amb la condició que quan morin els seus descendents hauran de lliurar el redit de l'alou i el de Venzilles. El document ens localitza aquest alou al lloc referit ja que les afrontacions coincideixen amb la situació del lloc "Et affrontant ipsas casas, cum curte et orreo et orto, cum illorum arboribus et terras et vineas de I parte in ipsa serra de Turbias, et de alia in flumen Bestanside, et de III in ipsa Monna, et de III in rivo qui discurrit per Canalillas" BOLÓS-PAGÈS (1986). P. 192. Les afrontacions coincideixen amb l'emplaçament actual ja que el terme Mona seria el pas de la Mona a la roca tallada i el torrent de Canalillas seria el Torrent dels trulls que termeneja amb Bagà. El document parla d'un altre alou "vencillas" de difícil localització però proper al mateix. Pensem que seria la zona de "faiola" o màs dels Trulls. Posteriorment el terme de Faia torna a ser esmentat el 1087 fent una donació de tres vinyes situades al lloc de "faia". SERRA I VILARÓ (1989). Baronies. P. 391 No és fins a mitjans del segle XIII i en concret el 1254 quant apareixen esmentats per primera vegada els senyors de Faia com a vassalls del Pinós. El castell de Faia havia estat donat en feu a Berenguer de Faia per part dels senyors de Josa cap el 1130. Posteriorment i a través d'una unió matrimonial entre Pere de Josa i Berenguera de Faia se'ls hi cediren la muntanya i castell de Gresolet (Baronies. Op. Cit, p. 414) que comprenia des del Collell fins l'estret de Llúria, coll de la Bena, coll de Balma i costes de Roset. Al llarg dels segles XIII i XIV la família de Faia és esmentada molt sovint en la documentació de l'arxiu de Bagà degut a la proximitat geogràfica i fidelitat amb els barons de Pinós. S'esmenten els senyors de Berenguer de Faia (1254), amb el seu fill Guillem Ramon, dit el bord de Faia el 1255 compra a Ramon d'enveig l'alou d'Avellanet. El seu nét, Berenguer de Faia el 1289 cedia al seu cunyat, Pere d'Aragall la propietat del castell de Faia, així com la muntanya i castell de Gresolet, Gisclarenny. El mateix Berenguer de Faia va signar una treva amb els veïns de Bagà per una brega que mantenia des de feia temps per als drets feudals. El 1314 Berenguer pare i fill van vendre el dret de tallar fusta del bosc de Gresolet a uns homes de Bagà i el 1316 arrendaren els delmes de Turbians i Gisclarenny. Eren senyors de la vila i parròquia d'Isògol (Isòvol) i Talló i posseïen 1/3 dels delmes dels masos de Vilella de la parròquia de Bagà. Els documents de Bagà parlen que Berenguer de Faia va ser fiador juntament amb Guillem de Murturols de 3000 sous d'una pena que la cort de Bagà imposà a diversos cavallers de la baronia i segons esmenta Serra i Vilaró "van entrar a Bagà amb les espases desembainades perseguint un altre cavaller i van moure gran tumult entre la població". El 1326 Berenguer de Faia va rebre homentage a un pagès de Toló i el 1345 surt esmentat com a procurador de la Baronia de Bagà. Al llarg del segle XIV les notícies dels Faia continuen sent nombroses així en cal destacar que el 1347 un home de Gresolet es va redimir a Sibil·la de Faia, senyora del lloc a causa de la mort dels seus pares i germans per motiu de la pesta i a la que se li va confirmar el títol de Senyora El mateix any quan va rebre homenatge davant de Pere II Galceran de Pinós. El matrimoni amb Pere d'Espasen va iniciar el llinatge dels Espasèn, molt emparentats i relacionats amb la vila de Bagà i els senyors de Pinós els quals van residir a Faia. Les darreres notícies són el 1468 quan Mandina d'Espasèn es va casar amb Bernat de la Badia i el seu fill Guillem la va succeir en els termes de Faia i Gresolet. Ja a la fi de l'edat mitjana i inici d'època moderna el senyoriu de Faia passà a mans dels Roset degut a la proximitat amb el castell de Bagà i l'enllaç de Francesc Tomàs de Còdol amb Maria de Roset a la fi del segle XVIII provocà que el castell passés als Còdol que en foren senyors fins a la fi del segle XIX quan la família es va haver de vendre les propietats de Bagà. A partir del segle XIX el mas de la Torre de Santa Magdalena va passar a mans dels actuals propietaris. Des d'un principi aquest edifici va ser residència dels senyors de Faia, vassalls i feudataris dels Pinós. En ells se'ls atribueix l'origen de la Fia- Faia, festa que es celebra en la vigília de Nadal i que ens recorda la baixada dels senyors de Faia a Bagà il·luminats amb torxes fetes de "Cefalaria Leucatha" o fia faia, una herba que neix als marges i vorals de carreteres. Aquest fet era el record d'un acte més antic que es celebrava al canviar en solstici d'hivern com a símbol de fertilitat. Encara ara avui a Bagà es celebra aquesta festa la vigília de Nadal baixant amb torxes des del Siti per recordar la baixada de torxes o faies que amb el temps va ser adaptada pels senyors de Faia per assistir a la missa del gall a Bagà i il·luminar-se amb faies.

Bibliografia

BOLÓS, J; PAGÈS ,M (1986). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona. P.192.
MARTIN, E (2005) Una mirada sobre la història de Gisclareny. PEDRALS I COSTA , X (2007); La Fia-faia: màgica, ancestral, única. Barcelona. SERRA I VILARÓ, J (1989). Les Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Llibres I, II i III. Bagà. DDAA (2007) Catàleg específic de masies i cases rurals de Gisclareny Fitxa 045. Annex a la normativa.(dades històriques a les masies incloses). AHG. Cadastre de 1776. ACA llibrets de Compliment Pasqual. Amillament de 1863. Extret de Martín, E; 2005. Annex 21 i 22..

